

Drobné zkušenosti z války.

štábní kapitán děl. Vsevolod Milodanovič:

Dělostřelecký oddíl II/32 ruské armády na Sanu.

(11. října—5. listopadu 1914.)

(Dokončení.)

II.

15. října se baterie zastřílely na dřívější cíle. Nepřátelská lehká baterie postřelovala M. H. na jeho západním svahu trig. 219. Odpoledne byl proveden průzkum v prostoru jižního cípu lesa Glaziny. Kromě bažin nebylo nic nalezeno.

Večer se zase rozpoutala na frontě šílená palba. Z pevnůstky na trig. 219 byla nádherná podiváná. Linie Sanu byla vyznačena nepřetržitou řadou požárů: vlevo na kopcích hořela Jaroslav, vpravo uzavírala obzor hořící Sieniawa; narůžovělý dým se rozestíral nad zemí, mraky měly červený odlesk; záblesky ran, rozprasků a bílý svit raket doplňoval obraz, působící dojmem obrovského ohňostroje. A celá fronta vřela!

Seděli jsme v pevnůstce jako očarováni. Konečně myšlenka na to, že nevíme, co nám přinese příští den, rozhodla, že máme jít spat.

16. října byl jediný sluneční den v celém sanském období. Naše velení se oddlalo pokusit se o to, na co neměl odvahy nepřítel: překročit San ještě jednou. Za tím účelem měl XI. armádní sbor utvořit zvláštní útočnou skupinu, složenou z pěšího pluku 128 „Starosokolského“ s dělostřeleckým oddílem II/32 od 32. divise a ze stejného počtu sil od 11. pěší divise pod velením náčelníka štábu sboru a přejít San u Manasterze.

Dělostřelecký oddíl II/32 byl řízen do Radawy, kde zůstal v hotovostním postavení a kochal se krásným podzimním dnem, zatím co velitelé odjeli na průzkum. Odpoledne však, když už se baterie chystaly k pochodu do postavení, přišla zpráva, že se pěší pluk 128 obešel bez naší pomoci a že jest již na druhém břehu. Nařízení o sestavení zvláštního detašmá se tím rušilo a oddíl odpochoďoval zpět do Gajdů.

Za pochodu ozvalo se z prostoru Ležachówa mohutné „Hurá!“ a sotva oddíl obsadil původní postavení, dostal od velitelství brigády nový rozkaz asi tohoto znění: „Pěší pluk 127 překročil San, nepřítel ustupuje na celé frontě; 32. dělostřelecká brigáda se má soustředit ihned k ležachóvskému mostu a pronásledovat. 6. baterie (která doposud působila s pěším plukem 128), se připojí k oddílu“.

Oddíl odpochoďoval po cestě M. H. — kota 185 — kostel v Ležachóvě a po překročení silnice Manasterz—Sieniawa najel na vlastní trén, který se shodou okolností octl vpředu a stál na cestě způsobem, jak to trény mají ve zvyku — šachovitě, a zatarasil silnici. Oddíl se musil zastavit. Ve večerním soumraku byla spatřena v pravém příkopu silnice čísi schloulená postava. Po bližším zkoumání se objevila v podobě oddílového lékaře. — „Šmajo Semionoviči! Co děláte v příkopě?“ — „Střely...“, odpověděl unyle lékař. — „Nemožné! Nepřítel ustoupil!“ — „Možná,“ připustil doktor: „Kuličky lítají však ve velkém množství. No, hned je sami

uslyšíte!" A s těmito slovy se doktor skrčil zase na dno příkopu. Skutečně, až se všechny dojíždějící povozy zastavily a rachot kol a štitů ustal, bylo slyšet jasné zpěv kuliček. Věc tedy s tím pronásledováním nebyla tak jednoduchá, jak se to zdálo velitelství brigády!

Zatím se k oddílu připojila též 6. baterie. Oddíl předjel trény a pochodoval dále. U prvních chat Leżachówa se proud zastavil. Velitel oddílu šel vyhledat velitele brigády.

Málokterá situace ve válce byla tak nepříjemná, jako tato: kolem 900 lidí a 600 koní stálo nehybně na silnici rovnoběžně s frontou v úplné tmě, naslouchalo hvizdu a bzukotu střel a dívalo se na jejich zelenavé ohničky, podobné svatojanským muškám, které se rozsvěcovaly při nárazu (nepřítel užíval téměř výhradně tak zvaných „Einschusspatronen“, nikoliv ovšem k účelům zastřelení). U 5. baterie byli raněni dva jízdní.

Velitel oddílu se vrátil se zprávou, že most není hotov a oddíl má proto nocovat na místě, kde právě stojí. První důstojník 5. baterie, jenž se obával, že tento rozkaz bude splněn příliš doslova, přistoupil k svému veliteli baterie s návrhem zbavit se koní, t. j. zaujmout jakékoli palebné postavení a koně odeslat zpět do lesa Glažiny. Velitel baterie souhlasil.

Po jižní straně silnice se táhla až k okraji Leżachówa odkopávka asi 10–20 kroků široká a 1–2 m hluboká. Do ní byla spuštěna děla 1. půlbaterie. Pro 2. půlbaterii nezbylo již místa, a proto její děla byla postavena stupňovitě za silnici. 1. půlbaterie byla tedy chráněna před střelami, a to dosti dobře, předním svahem odkopávky, 2. mnohem hůř, jen nízkým náspem silnice. Asi 100 kroků vpravo zaujala podobné postavení 4. baterie; neodeslala však kolesny a trén, nýbrž seřadila je v šiku na poli asi 200 m za bateriemi čelem k Sanu.

6. baterie neodkolesnila vůbec, nýbrž celá se shromáždila na západ od koní 4. baterie. Ještě více k západu stály rovněž v šiku baterie I. oddílu, které přijely od Sieniawy.

Důstojníci 4. a 5. baterie se ubytovali v první chatě Leżachówa za 8. dělem 4. baterie, družiny obou baterií v stodole východně od chaty. Všechno usnulo.

17. října, když se rozednilo, probudil se nadporučík 5. baterie první a vyšel ven. Střely bzučely, mužstvo se krylo za chatami. Poněvadž těchto chat bylo málo, mužstva však velmi mnoho, utvořil se z lidí za každou chatou velmi dlouhý klín. Koně ponechání sobě stáli klidně a vrtěli hlavami a ohony při zvuku létajících střel, majíce je bezpochyby za nějaký druh hmyzu.

Tato idyla netrvala dlouho. Jakmile se důstojník vrátil od chaty a vzal sklenici čaje, praskla nad chatou řada šrapnelů, pak druhá, třetí, čtvrtá... Se střechy se sesypaly rozbité tašky. Spící se probudili.

„Sergěji Alexandroviči!“, řekl velitel 4. baterie svému poručíkovi: „Jděte k spřežení a uklidněte mužstvo. Nesmíte při tom spřežením pohnout, ani do prava, ani do leva, ani dozadu, ani dopředu, nýbrž jen uklidněte mužstvo! Rozumíte?“

Poručík vyšel a konstatoval s potěšením, že rozkaz nemůže provést: 4. baterie uháněla totiž tryskem k lesu Glažině! Vlevo cválala 6. baterie, zanechavši na poli dva muniční vozy; u každého byl zabit jeden kůň. Mužstvo se zimní rychlostí se snažilo jej vypřáhnout. Baterie I. oddílu nasedaly a za chvíli bylo pole prázdné. Tak skončilo pronásledování.

III.

V poledne 17. října situace dělostřelecké brigády byla tato: I. oddíl se umístil v postavení podle silnice Manasterz—Sieniawa, 6. baterie se vrátila na staré místo u Manasterze k pěšimu pluku 128, 4. a 5. baterie zůstaly na břehu Sanu.

Nahodilá postavení těchto obou baterií měla velmi mnoho podstatných vad:

a) velkou přestřelnost, způsobenou vysokými stromy na protilehlém břehu Sanu. Ve snaze zmenšiti přestřelnost, obě baterie nepříliš dbaly pravidel bezpečnosti a způsobily pýchotě ztrátu několik lidí;

b) před bateriemi byl pontonový most („A“ na pláň); mezi ním a děly byla značná frekvence; předčasná výbuchy šrapnelů, třeba velmi řídké (dvakrát až třikrát za celé období) způsobily ztráty i zde. Později vybudovala pýchota spojovací zákop a další ztráty zamezila;

c) levá půlbaterie 5. baterie stála úplně nekrytě, nepřítel si ji však nepovšiml; pravděpodobně neměl předsumutých pozorovatelů v prostoru Grochy-zu Leżachów;

d) baterie byly příliš vpředu; proto při větších změnách strany musily měnit frontu;

e) byly stále v nejprudší palbě nepřátelské pýchoty. Sedíce v krytech, považovali jsme někdy šelst střel za liják. Neobešlo se to beze ztrát: byl zabit poručík 4. baterie S. A. Kozyrěv a raněno několik mužů u obou baterií,*) v stodole byl zabit kůň družiny 5. baterie.

Na stromech severně od mostu měl nepřítel několik střelců, kteří se bavili od rána do večera střelbou na baterie a na ulice Leżachów. Slyšeli jsme vždy 5 ran rychle za sebou, pak přestávka, zase 5 ran, atd. Stříleli dobře, nepodařilo se jim však, pro velkou vzdálenost, někoho zasáhnout. Jednou střílel odtamtud kulomet a zahnal obsluhu do krytů.

Bylo potřeba najít lepší postavení. Nebylo však ještě upuštěno od myšlenky na pronásledování! Naopak, podle všeobecného úsudku mohlo v daném případě běžet jen o několikahodinnou zastávku a nikdo nepochyboval, že nepřítel ustoupí. Průzkum nebo řádné opevnění existujícího palebného postavení se tedy zdálo úplně zbytečnou prací. Velitelé baterií zůstávali v palebných postaveních, velitel II. oddílu se ubytoval v Leżachówě. Všichni pevně doufali, že nepřítel ustoupí bez jejich přičinění a teprve na rozkaz velitele brigády byl vyslán na levý břeh předsumutý pozorovatel-důstojník, který řídil palbu obou baterií a pomáhal též I. oddílu ve střelbě na cíle, které tento oddíl ze svých pozorovatelů neviděl.

Zatím však nepřítel, ustoupiv skutečně poněkud od břehu Sanu, na další ústup nepromýšlel a houževnatě se bránil útokům pěšího pluku 127 a 128, opíraje se o sieniawské pevnůstky na levém břehu, které při ústupu za San byly ponechány ruskou armádou bez povšimnutí a prokazovaly nyní protivníku výborné služby.***) Tyto pevnůstky byly sice rázu spíše polního nežli stálého, měly však pás stálých drátěných překážek, kryty a p. a proto byly velmi tvrdým oříškem pro 32. pěší divisi, odkázanou jen na své organické dělostřelectvo: 48 lehkých kanonů ráže 7.65 cm. Teprve o několik dní později byl divisi přidělen 10. samostatný oddíl 12.2 cm houfnic (2 baterie o 6 dělech).

Terén nedovoloval využít plnou měrou ani toho dělostřelectva, které bylo k dispozici. U dělostřeleckého oddílu II/32 byl na závadu nedostatek energie u ve-

*) Jeden z raněných u 5. baterie byl obětí vlastní zvědavosti. 2. půlbaterie stála, jak již bylo řečeno výše, nekrytě. Velitel 4. čety byl z toho druhu lidí, kterým je všechno jedno, a proto v době, kdy pěší pluk 128 útočil a baterie byla zasypávána střelami, stál na krytu a pozoroval útok. Tím zlákal dělovoda k napodobení, který se postavil vedle a chvíli pozoroval okem. Pak se otočil k poručíkovi a poprosil ho, aby mu půjčil kukátko. Sotva poručík natáhl ruku, podáváje mu kukátko, dělovod spadl s krytu jako snop: střela mu prorazila obě tváře. Měl ovšem štěstí, že oči a zuby zůstaly nedotčené. Nicméně po uzdravení byl propuštěn z branné moci.

**) Těchto pevnůstek mohlo snad být použito k utvoření předmostí, obzvláště proto, že byly kryty ze západu řekou Wislokiem, jen o málo menší překážkou, nežli byl San. Wislok protéká v tomto prostoru téměř rovnoběžně se Sanem a ústí do Sanu pod pravým úhlem o 9 km níže leżachówského mostu. Vzdálenost mezi Sanem a Wislokiem v úrovni tohoto mostu jest asi 5 km.

litele oddílu a u velitelů 4. a 5. baterie. Všichni tři trpěli v značné míře „oblomovštinou“ a po celou dobu nastalé zákopové války neopustili palebných postavení. Musím při tom podotknout, že tito velitelé byli jinak lidé vysokých kvalit, nebyli to však lidé činu. Zatímni velitel odkomandované 6. baterie, 34letý kapitán, byl naopak velmi energický a právě pro svou energii dostal vbrzku dťuku od velitele brigády za spotřebu 700 ran během jednoho dne, jako první upozornění na nedostatečné zásoby střeliva.

A tak pevnůstky na levém břehu vzaty nebyly a fronta se ustálila na čáře udané přibližně na plánu čárkovaně. Nebudu se zde rozšiřovat o všech drobných příhodách, které se udály v tomto období, zmíním se jen o tom, že se 5. baterie konečně přemístila do vhodnějšího palebného postavení. Toto postavení vyhledal první důstojník, jenž první ztratil naději na brzký ústup nepřitele. Postavení bylo pěkné: přestřelnost minimální a počet létajících střel se zmenšil asi o 50%. Bylo však jich i zde příliš mnoho. V poledne, když se důstojníci shromažďovali k obědu do zákopu velitele baterie, který byl na levém křídle, šli přískoky od děla k dělu a nikdo si nebyl jist, zda se mu skutečně podaří poobědvat.

Nepřátelské dělostřelectvo se chovalo v tomto období nápadně skromně a ničím se neprojevovalo kromě denního bourání baráků zbylých ještě v Ležachówě a cihelny západně od M. H. u koty 178 na levém břehu Sanu. Nabyli jsme dojmu, že do prostoru východně od Ležachówa vůbec nevidí. „Františkové Josefové“ byli patrně na obou válčících stranách!

Koncem října baterie odeslaly do zápolí 4 čtyř; od té doby měly jen 6 děl (lehké kanony).

Velitel dělostřelecké brigády byl jmenován velitelem 82. pěší divise. Brigádu převzal velitel II. oddílu.

IV.

5. listopadu měl službu předsunutého pozorovatele nadporučík 5. baterie. Absolvování cesty od baterie k začátku spojení zákopu u ležachówského kostela bylo jedním z nejnepříjemnějších výkonů této funkce. Vzdálenost byla příliš velká (a cesta příliš blátivá) pro pohyb klusem a nikde nebylo ani sebe menšího krytu, třeba příkopu, kde by mohl pozorovatel v čas nutnosti přecháti obzvláště velký nával střel.

Tentokrát však pozoroval nadporučík, že na frontě je neobvyklé ticho. Sem tam sice třeskla nějaká rána, ale bez doprovázejícího ji hvizdu střely. Nadporučík měl tuto situaci za velmi šťastnou, třebaže nepřírozenou náhodou, prošel pole a spojení zákop a vyšel k mostu. Obvykle před tímto mostem, v poslední zatáčce spojení zákopu, musil pozorovatel udělat zastávku a nabrat dechu a odhodlání, pak přeběhnout tryskem most. Nyní však pod vlivem zvláštního klidu (i ty jednotlivé rány zatím ustaly) odvážil se jít krokem, a nestalo se nic. Přímě proti mostu ve strmém srázu břehu byla díra s vchodem, v němž dveře nahrazovala pověšená rohož; zde bydlil generál, velitel divisi pěchoty. Nyní rohož byla pryč a generál také! Vedle byl kdysi stáb pluku — nezbylo po něm žádné stopy, rovněž i po plukovní záloze.

Nadporučík žasl; různé myšlenky se vyrojily v hlavě: Buď ustoupil nepřítel anebo jsme ustoupili my! Avšak, proč o tom nebo onom nic neví dělostřelectvo? Bylo nutno vyhledat někoho, kdo by dal uspokojivé vysvětlení. Propátrav nejbližší okolí, našel konečně 2 vojiny pěšího pluku.

„Co se stalo? Kde je pluk?“ — „Vpředu. V noci Rakušané ustoupili a pluk je pronásleduje,“ zněla odpověď. — „A co děláte vy zde?“ — „Sbíráme zavazadla.“

Nadporučík přece nebyl přesvědčen úplně a šel dále k své pozorovatelně spojení zákopem. Telefonisté, kteří tam nocovali, potvrdili zprávu dvou pěšáků.

Nadporučík se opatrně rozhlédl, zkusil vystrčit hlavu, pak vyskočil na násep a zůstal živ — nejlepší potvrzení o nepřítomnosti nepřítele! Rozhlížel se chvíli na všechny strany, nespátřil však nikoho, ani své, ani cizí. Ústup byl tedy faktem.

V tom si pomyslí, že velitelství dělostřelecké brigády nezpravitlo o tom baterie, protože samo o tom nic neví, a pocítil jistou radost: Udělám „jim“ pěkné překvapení! Zavolal k telefonu brigádního pobočníka a opatrně se ptal: „Mohu se vrátit k baterii?“ — „Proč? Co vás to napadá?“ ozval se udivený hlas pobočníkův. — „Nic mě nenapadá!“ odvětil nadporučík: „Vždyť nepřítel v noci ustoupil, není ho ani vidět! Či o tom ještě nevíte?“ — „Jak? Ustoupil?“ zvolal překvapený pobočník: „Počkejte u telefonu... Odevzdávám veliteli brigády.“

Nadporučík musil opakovat zprávu. — „Počkejte u telefonu,“ řekl velitel brigády: „Promluvím s náčelníkem štábu divise.“ Dvě až tři minuty ticho, pak znovu hlas velitele brigády: „Náčelník štábu přijde hned k vám. Jděte mu naproti k mostu.“

„Aha!“, pomyslí si nadporučík: „Velitelství divise také nic neví!“ a šel k mostu. SV divise bylo velmi blízko, v Lezachówě. Netrvalo ani 10 minut a náčelník štábu byl již na mostě. Oba vystoupili na pahorek nad bývalým příbytkem velitele pěší brigády, aby se náčelník štábu přesvědčil na vlastní oči, že celá fronta zmizela. Pak se pozorovatel vrátil k baterii.

Tam již věděli o všem, procházeli se ve skupinách a debatovali o události. Byl to takový divný pocit: 19 dní jsme se nemohli pohnout od štítů, hlomozen nebo krytů, nyní však najednou jsme byli úplně volní!

Skupina důstojníků vystoupila na kopeček na levém křídle baterie, u jehož úpatí byl zákop velitele baterie a prvního důstojníka. — „Pánové!“ řekl kdosi: „Vždyť je to dosti pěkná pozorovatelná!“ Na pohled kopeček nesliboval nic a tak po dobu téměř dvou neděl neměl nikdo ani nejmenšího zdání, že máme na levém křídle pozorovatelnu.

Baterie čekaly na místě do večera. Večer byl hotov pontonový most („B“ na pláň). V 18 hodin překročila San jezdecká divise, za ní 32. dělostřelecká brigáda. Oddíl II/32 nocoval ve Wole Buchowské. Zde převzal velitel 5. baterie velení oddílu a tím osvobodil baterii z pout ztrnulosti. Oddíl byl ubytován společně s pěším plukem 127 a 128.

Důstojníci těchto pluků vypravovali: Kolem půlnoci se 4. na 5. listopad zpozorovala pěchota, že nepřítel ustupuje (zákopy byly velmi blízko sebe). Pěchota se ihned vrhla kupředu. Na veškerá hlášení bylo ve spěchu zapomenuto. Pronásledování v úplně tmě mělo průběh velmi chaotický. Jeden prapor pěšího pluku 127 dokonce předhlonil ustupující Rakušany, aniž si toho všiml; pak byl překvapen se všech stran a vzdal se. O něco později, když byl eskortován do nepřátelského zápolí, vzpomatoval se z prvního leknutí a využil příznivého okamžiku: když pochodoval lesem, rozutekl se najednou na všechny strany. Eskortu ovšem byla bezmocná. A tak se prapor shromáždil 5. listopadu ráno opět u svého pluku.

V. Z á v ě r.

San (a Wisla) byl mohlou nádherné ruské mírové pěchoty. S tím asi nepočítalo ruské velení, nařizující ústup. Jaká byla příčina, že vítězná armáda byla donucena hledat úkryt za vodními toky? Dovedla-li porazit nepřítele v první bitvě v otevřeném poli, proč by se nemohla udržet proti nepříteli, oťresanému již prvním nezdarem, v kterémkoliv postavení před Sanem, žádala-li všeobecná situace podle úsudku rozhodujících činitelů zastavení ofensivy a přechod k obraně! Vždyť za tu krátkou dobu, která uplynula od první haličské bitvy, nemohla se rakouská armáda znovu zrodit; hodnota této narychle doplněné armády byla zajisté horší než té „aktivní“, jež zahájila válku a přece byla poražena. Morálka ruské armády naopak nestála snad nikdy tak vysoko jako po prvním vítězství, což také bylo dokázáno na Sanu.

Ruské velení neuznalo však námitek velitele 3. armády a překvapilo armádu nařazením o všeobecném ústupu za San. Tento rozkaz se zdál tak nepřírozeným, že 8. října u Medunie Lancucké (asi 10 km severozápadně od Lancutu) zadní voj 32. pěší divise útočil: mužstvo spatřivši nepřítele, se prostě dalo do pohybu kupředu! Velitelé rot nechtěli uposlechnout rozkazů nadřízených velitelů, aby zastavili útok a vrátili své roty do původního postavení (nižším velitelům bylo tenkrát oznámeno jen: „Útok je zakázán!“ bez jakéhokoli vysvětlení, proč).

Následující ústup, provedený za mimořádně namáhavých podmínek a špatného počasí, měl v zápětí, že každá rota zanechala na západním břehu Sanu 10—20 lidí.

10. října armáda překročila San a zničila mosty; 14. října dostala rozkaz vystavět mosty a přejít San ve směru opačném! Co se mohlo změnit za tyto čtyři dni? Zjistě, že i pro vrchní velení bylo nyní jasné, že jsme ustoupili před fatou morganou. Příznak Tannenbergu se zjevoval stále vrchnímu velení a byl příčinou nešťastného ústupu — tak se to aspoň vysvětlovalo mezi řadovými důstojníky.

A tak pro fantom musila ruská armáda překročit San po třetí. Z pěšího pluku 127. „Putivlského“ zbylo 973 bodáků (předepsaný válečný počet ruského pěšího pluku byl 80 důstojníků a 4100 mužů), ač právě tento pluk měl skvělého velitele, k jehož ctnostem náleželo též co největší šetření života podrízených. A o měsíc později, u Krakova, početní stav všech 4 pluků 32. pěší divise byl pouhých 4500 mužů. Bylo to v době, když v Čechách očekávali příchod ruské armády!

Plukovník děl. v. v. Karel Rücker:

Palebná postavení blízko za pěchotou.

Rakouský předpis E-3 z roku 1911 „Cvičební řád pro pěší vojsko“ obsahoval v stati „Boj“ také články o působnosti dělostřelectva a jeho spolupráci s pěchotou. Je pozoruhodné, že v § 57, jednajícím o útoku, nenajdeme ustanovení o postavení dělostřelectva. Právě se tam jen všeobecně, že — pokročí-li útok pěchoty — je žádoucí, posunout také dělostřelectvo dopředu. Ale v pojednání o obraně zněl článek 676 doslova takto: „Dělostřelectvo obránce má mít možnost, soustředit svou palbu na pravděpodobné směry útoku protivníka a má být s to, probojovat útok nepřátelské pěchoty až na nejbližší vzdálenosti. Aby se zamezilo, aby pěchota a dělostřelectvo nebyly ohroženy týmiž nepřátelskými střelami, a aby dělostřelectvo také při pokračujícím útoku uniklo účinné puškové palbě protivníka, je záhodno, podržet je asi na 600 až 800 kroků za bojovou čarou pěchoty. Ale terén může nutit také k tomu, posunout dělostřelecká postavení k čáře pěchoty, ba volit je v této čáře samé.“

Není tedy divu, že tyto osudné věty byly aplikovány na všechny fáze boje. A to bylo na počátku války mimo jiné příčinou nedostatečné podpory pěchoty a velkých ztrát dělostřelectva na lidech, koních a materiálu, poněvadž mnozí velitelé pěchoty určovali postavení tak blízko za pěchotou, ovšem odkrytá, anebo v čáře pěchoty samé, že palba na tak malé vzdálenosti převážně z 8cm kanonů (střely s jednou náplní) neměla proti krytému nepříteli téměř žádného účinku. Děla — palbou z pušek a kulometů brzy umlčená — zůstala buď nečinnými anebo musila za velkých obětí měnit postavení. Tu nepomohly ani ochranné štíty, neboť nebylo času k stavbě bočních krytů. A pro nepřátelské dělostřelectvo byly takové baterie vítanou kořistí. Že na srbském bojišti nedošlo k úplnému zničení rakouského dělostřelectva, bylo děkovat jen skromnému počtu děl a střeliva protivníka.

V druhé polovině září 1914 byla má baterie podržena veliteli pěší brigády u Pričinoviče, který ihned poslal 2 čety do přední čáry pěchoty. Poněvadž však 1. poločeta při zaujetí postavení a po několika ranách ztratila 1 důstojníka, 4 muže obsluhy, 2 jízdné a 1 koně, ustoupily čety do vesnice, kde jedna stála u kostela, dvě na jiho-

východním okraji vesnice, 300 m za zakopanou rojnicí. Později byla četa zase odeslána do čáry pěchoty.

Doslovným lpěním na předpise, který přeceňoval význam ochranných štítů a morální podporu pěchoty blízkostí sesterské zbraně, ale nezdůraznil dosti jasně jedině možný způsob boje dělostřelectva palbou, která buduje především na technických předpokladech oněm velitelům neznámých, byli to velitelé nepřístupní každému rozumnému návrhu. Kdo zaujal odkryté postavení hodně vpředu, byl pokládán za řízného velitele. Obvykle sice mnoho nepořídil, zato však udatně vjel do záhuby. Kdo však žádal postavení více vzadu, aby mohl aspoň obstojně působit, tomu byla vmetena v tvář bojácnost. Jako námitky, že obsluha nemůže klidně pracovat a trpí zbytečnými ztrátami, byly odmítnuty poukazem na to, že má-li ztráty pěchota, může je mít také dělostřelectvo.

Dalším neblahým následkem byl úžasný úbytek koní. Častými pochody utrácení, neměli odpočinku, poněvadž pro blízkost postavení musily kolesny, v noci vždy zapřažené, zůstat nedaleko baterie; tím koně, skoro nechránění, velmi trpěli.

Celkové ztráty mé baterie na srbském bojišti od 16. srpna do 14. prosince 1914 byly: 4 důstojníci, 46 mužů, 100 koní a 2 děla, nehledě k jinému materiálu. To znamená 40% důstojníků, 23½% mužstva, 60% koní a 33% děl.

Vyšší dělostřelečtí velitelé nemohli zasáhnout v prospěch svých jednotek, poněvadž dělostřelectvo bylo zpravidla přiděleno jednotlivým skupinám pěchoty a podřízeno jejím velitelům. Někteří byli stejného názoru a mnozí si ani netroufali zakročit, neboť dělostřelectvo, s počátku méně ceněné a málo oblíbené, nemělo hlasu. Ovšem dělalo jako každý začátečník chyby, z nichž nejbolestnější byla střelba do vlastní pěchoty. Ale i pěchota se navzájem postřelovala a moje baterie byla v srpnu 1914 přepadena palbou vlastní pěchoty. Příčiny jsou ostatně všeobecně známy.

Je pochopitelné, že si pěchota stěžovala na nedostatečnou podporu dělostřelectva, ale ta ani nemohla být vydatnější, když baterie měla ovládnout prostor v šíři 1000 m i více, a když směla vystřelit na př. v říjnu 1914 denně „pět“ ran z každého děla.

Kdo disponoval dělostřelectvem tak, jak jsem uvedl, jednal zřejmě proti nejdůležitějším zásadám při volbě palebného postavení: volit je tak, aby jednotka mohla především splnit svůj úkol a aby byla co nejvíce chráněna. Čím méně trpí palbou nepřátelského dělostřelectva a letectva (palba zbraní pěchotních musí býti vůbec vyloučena), tím lépe a déle bude podporovat svou pěchotu. V nevyhovujícím postavení nemůže dělostřelectvo dlouho zůstat, a když jede, nemůže střílet. V nynější době bude beztoho nuceno pro zvýšenou zpravodajskou službu, nové způsoby zjišťování palebných postavení, nepřátelské nálety, plyn a j. často měnit dobrá postavení, proto nesmí tato nesnáze býti zvýšena příkazem postavení špatných.

Výjimečné úkoly a situace vyžadují někdy výjimečných postavení, kterým se žádný zdatný dělostřelec jistě nevyhne, může-li tím zabezpečit úspěch, byť i měl obětovat život svůj i svých. Dělostřelectvo všech národů proslulo svou chabrostí a obětovností, není tedy příčiny, vidět v jeho ochraně něco jiného než touhu, zachovat co nejdéle tuto zbraň ve válce nepostradatelnou a těžko nahraditelnou.

